den Olijfberg betuigden het: „Deze Jezus die van u opgenomen is in den hemel, zal alzoo komen, gelijkerwijs gij hem naar den hemel hebt zien henenvaren." Zoo vlak hooren Hemelvaart en Wederkomst saam.

Dr. A. K.

„Aan elkeen van ons".

> Maar aan elkeen van ons is de genade gegeven naar de mate der gave van Christus.
> Ephese 4 : 7.

Eenvormigheid is, nu een halve eeuw geleden, de vloek der moderne richting genoemd, en nooit kan er ernstig genoeg tegen gewaakt, dat deze vloek Christus' Kerk niet verderve. In al wat God schiep komt de heerlijkheid uit het tweeërlei rijke begrip op: *variatie* en in die variatie *harmonie*. Zoo is het in Gods natuur, aan den starrenhemel en op het aardrijk, in planten- en in dierenwereld, en zoo ook moet het zijn en blijven in de wereld der menschenkinderen, burgerlijk en kerkelijk. Niet alles naar één leest, niet op aller lippen één taal, maar alles verschillend en onderscheiden, en juist, ook in die geestelijke verscheidenheid, de variatie die de harmonie doet opkomen. Zelfs de engelenwereld heeft men zich maar al te vaak als een sfeer van eentonigheid voorgesteld, en zulks wel tegen de duidelijke, bestelde voorstelling der Schrift in. Waar engelen en aartsengelen zijn, waar serafijnen en cherubijnen naast elkander in den dienst des Heeren staan, kan van eenvormigheid geen sprake zijn. Gelijk het hier op aarde onder menschen eindelooze variatie is, zoo zal 't ook in het Vaderhuis daarboven zijn. Niet de armoede van het eentonige en eenvormige, maar de rijkdom van den aloos nieuwen, eigen vorm. Zooals in de wereld der tonen het schoon uit het verschil van maat en klank opkomt, en in de wereld der kleuren tint bij tint de harmonie van het schoone doet geboren worden, zoo is het ook onder Adam's nakroost. *Veel*vormig, en toch dit veelvormige in hooger *eenheid* opgelost.

En omdat dit de Goddelijke grondtrek in al Gods creaturen is, kan het niet anders of deze betooverende gedachte: *Harmonie* door *variatie*, moet ook in Christus' Kerk het leven bezielen. Vandaar, gelijk we zagen, de onderscheiden geestelijke richtingen, die al de eeuwen door een zoo onderscheiden toon aangaven, en vandaar evenzoo de onderscheiden levensuitingen die uit het rijk verschil in nationaal karakter onder de volken heerschten. Maar, gelijk wij reeds opmerkten, bij deze twee blijft het niet. Er is in de Kerken niet alleen grondverschil in geestesrichting, en rijk-ontwikkeld verschil in nationalen volksaard, maar er is ook, en veel rijker nog, verschil, onderscheid, variatie *in de enkele personen*. En het is vooral met het oog daarop, dat de apostel ons betuigt, hoe de genade „aan elkeen van ons gegeven is naar de maat der gave van Christus."

Scherper kon het niet genomen worden.

Ons wordt hiermeê toch gezegd, niet alleen dat er soorten en groepen van menschen met een eigen neiging en aanleg zijn, maar de apostel gaat zóóver van er nadruk op te leggen, dat ook aan den geestelijken boom geen twee bladen gelijk zijn, want dat *aan „elkeen van ons"* de genade met een eigen maat is toebedeeld.

Nu ziet dit niet op de hoeveelheid, op de hoegrootheid van de gaven, maar op het *anderssoortige*. Elkeen van ons ontvangt een genade naar zijn aard, in verband met zijn karakter en levensmilieu. De Heere onze God die ons in Christus de genade toebedeelt, is dezelfde God die ons schiep, die op ieders geest een eigen stempel drukte, die onze geaardheid in ons vaststelde, die aan ons karakter zijn grondtrek inprentte, en voor geheel onzen persoon in zijn eigenaardigheid zijn Goddelijk program gaf.

En nu is 't wel zoo, dat de zonde veel in ons knakte en scheeftrok, zoodat schier alles in ons misvormd werd, maar dit deed daarom den grondtrek in ons wezen niet teniet. Vrouw en man bleef onderscheiden. In de één bleef het gevoel den toon aangeven, in den ander meer het denken. De een behield een meer aarselend en beleidvol karakter, de ander trad klocker vooruit. Er bleven onder ons heldennaturen uitschitteren door durf en moed, en in anderen, hoe diep ze ook vielen, bleven we den naspeurenden geest bewonderen. Misvormd en verbasterd mogen de trekken van onzen aanleg zijn, maar stand bielden ze. Er zijn vrouwen die alleen den baard missen om mannen te zijn, en mannen die tot in hun pieperige stem hun verwijfdheid toonen, maar toch blijft in de een het vrouwelijk en in den ander het mannelijk wezen zeer wel herkenbaar.

Naar die natuurlijke geaardheid van den enkelen persoon voegt en schikt zich nu de genade, en die genade wordt aan elk van ons op zulk een wijze toebedeeld, dat ze zich aansluit aan de grondgedachte, die aan onze schepping ten grondslag lag. Die ons schiep en die ons ten leven riep, is dezelfde God. Die God zag ons niet in achtereenvolgende gestalten aan, eerst als natuurwezen, toen als zondaar, daarna als begenadigde, maar in zijn Goddelijken blik doorzag Hij reeds vóór onze geboorte heel den loop van ons wezen tot in de eindgestalte der verheerlijking toe. Vandaar dat de genade ons persoonlijk toebedeeld, ons juist op die wijs, in dien vorm en in die mate werd gegeven, als bij ons wezen paste, en voor ons noodig was, om de heilige aandrift in ons te doen ontluiken, en ons te doen aanpassen als lid van het mystieke Lichaam aan wat in dit Lichaam de overige organen zijn.

De ontwikkeling van Christus' Kerk leidt daarom vanzelf tot de schoonste en rijkste harmonie, zoo deze genade, geheel conform onzen scheppingsaanleg ons toebedeeld, zich ook in overeenstemming met dien natuurlijken aanleg in ons ontplooit.

Het meest vanzelf voelt men dit bij man en vrouw. Het geslachtsverschil is slechts één van de vele variatiën, maar een zeer belangrijke. En nu zegt de apostel wel, dat er in Christus niet is man en vrouw, doch dit heeft heel andere beduidenis. In de toemalige wereld waarin de apostel optrad, gelijk nu nog onder den Islam en bij andere Oostersche volken, staat de vrouw in sociale positie veel te ver beneden den man. In de Mohamedaansche Moskee moet de vrouw achteraf in een afgesloten hoek schuilen, en alleen de man treedt in de aanbidding openlijk op. Geheel die gedachte nu, alsof ook in de religie de vrouw een inferieure postitie innam, moest door de leuze: In Christus geen man of vrouw! te keer gegaan. Ook de vrouw heeft in Christus' Kerk een roeping, en die roeping is in Christus' Kerk voor haar even gewichtig als de roeping van den man.

Alleen maar, die beide roepingen mogen niet gelijk worden gemaakt. De vrouw is een ander wezen dan de man. Niet een minder wezen, maar een geheel ander wezen, met een eigen stempel, eigen aard, en eigen aanleg. En nu komt het er maar op aan, dat niet de man in zijn vroomheid de vrouw nadoe, door gevoelsweek te worden, en dat evenmin de vrouw den man nadoe, door zich forsch en kras te betoonen, maar dat beiden man en vrouw 't wel verstaan, dat ze elk een eigen soort, een eigen maat van genade van Christus ontvangen hebben, en nu geroepen zijn, om juist die bij elk van de twee passende genade, èn naar vrouwenaard èn naar mannenaard, te ontwikkelen.

Man en vrouw beiden moeten Christus in zijn Kerk verheerlijken. Ze moeten het beiden doen naar de eigenaardige gave der genade die ze ontvingen. Die ontvangen gave houdt verband met hun man of vrouw zijn. En wie daarom in de gemeente *vrouw* is, en niet als vrouw in teederheden uitmunt, of *man* is, en niet door manlijke kloekheid de eere van zijn Heiland dient, volbrengt zijn heilige roeping niet, maar schiet er in te kort.

Dr. A. K.

Amsterdam, 20 September 1912.

Nu de zomerrust voorbij is en overal, zoowel in het Parlement als aan de Universiteiten, de arbeid hervat wordt, vond op den traditioneelen derden Woensdag in September ook de plechtige opening der lessen aan de Vrije Universiteit plaats.

Voor een talrijk opgekomen publiek bestaande uit Directeuren, Hoogleeraren en studenten, terwijl ook de Voorzitter van de Regeeringscommissie en een deputaat der Gereformeerde Kerken aanwezig waren, hield de pro-rector Prof. Dr. H. Bavinck daarbij een toespraak, waarvan de korte inhoud luidt:

De hoogleeraar riep de studenten bij den aanvang van den cursus een driedubbel welkom toe. Een welkom, omdat zij studeeren mogen, omdat zij studeeren mogen in dezen allermerkwaardigsten tijd, en omdat zij studeeren mogen aan een Universiteit, die zich de belijdenis van Christus niet schaamt. Dat zijn voorrechten, die aan zeer weinigen geschonken worden, en die vanzelf de vraag doen opkomen, waaraan zij te danken zijn. Maar deze vraag laat zich uitbreiden tot een andere, die veel dieper ingrijpt en veel wijder omvang heeft: vanwaar de ongelijkheid, de verscheidenheid onder de menschen, vanwaar de veelheid der schepselen, in de gansche wereld?

Van ouds heeft dit probleem de aandacht getrokken, en talloos vele stelsels, die uitgedacht zijn, om aan dit probleem eenige oplossing te geven. Maar in onzen tijd heeft dit probleem vooral practisch en sociaal een buitengewone beteekenis erlangd. En de man, die het zoo het eerst in den nieuweren tijd klaar en duidelijk aan de orde gesteld heeft, is Jean Jacques Rousseau, wiens geboortedag vóór tweehonderd jaren op den 28 Juni l.l. te Genève en Parijs feestelijk werd herdacht.

Hij werd tot dit probleem geleid door een prijsvraag, uitgeschreven door de Academie te Dijon. Twee verhandelingen zagen toen achtereenvolgens van hem het licht, een over den zedenbedervenden invloed van de wetenschappen en kunsten, en een andere over de oorzaken van de ongelijkheid onder de menschen. En daarin verklaarde hij deze ongelijkheid, althans voor het grootste gedeelte, uit de ontaarding van den oorspronkelijken natuurstaat, waarin alle menschen gezond en vrij, goed en gelukkig waren. De maatschappij, de cultuur, werd dus de oorzaak van alle kwaad, en verlossing was alleen te verkrijgen, door tot de natuur terug te keeren.

Onberekenbaar was de invloed, dien Rousseau met deze oppervlakkige theorie uitoefende op tijdgenoot en nakomeling. Napoleon zeide naar waarheid, dat Frankrijk zonder Rousseau geen revolutie zou hebben gehad. Kunst, wetenschap, staat, maatschappij, godsdienst-, rede- en opvoedingsleer ontvingen den stempel van zijn geest; en nog staan heden ten dage bij het noemen van zijn naam de partijen scherp tegenover elkaar. Voor den een is hij een volksvergifter, voor den ander een vader van al de groote ideën, waarvan wij sedert de revolutie hebben geleefd.

Maar onwillekeurig doet de naam van Rousseau ons denken aan een ander man, die twee eeuwen vroeger jaren lang in Genève geleefd en gearbeid had, aan Johannes Calvijn. Ook deze heeft op zijn wijze over de ongelijkheid nagedacht, eerst zeer zeker in religieus, maar dan toch verder ook in allerlei ander opzicht. En hij herleidde deze niet tot cultuur of natuur, maar ging veel verder en veel dieper terug, tot de vrijmachtige beschikking van den souvereinen God, die echter in Christus ook een barmhartig en genadig Vader was. En daardoor heeft Calvijn in de eerste plaats berusting en tevredenheid gepredikt, gansch anders dan Rousseau, die slechts ontevredenheid zaaide en tot opstand prikkelde. Maar voorts heeft hij in de harten zijner volgelingen een geloofsvertrouwen en een heldenmoed ingestort, die tot de grootste daden in staat stelde. En eindelijk heeft hij daardoor ook een actie in het leven geroepen, welke, naar luid der historie, ook politiek en sociaal voor de volken ten overvloedigen zegen is geweest. Wandelend in zijn voetstappen, worden we dus niet tot lijdelijkheid gedoemd, maar veeleer geprikkeld tot krachtige werkzaamheid, een werkzaamheid echter, die geen revolutionair maar een reformatorisch karakter draagt en zoowel van star conservatisme als van onhistorisch radicalisme zich onderscheidt.

Daardoor mag een hartelijk welkom worden toegeroepen aan hen, die in dezen tijd aan deze Universiteit hun opleiding zoeken. Ook zij worden aanstonds tot ernstigen arbeid geroepen, maar tot een arbeid, die niet in allerlei practische werkzaamheden, maar die in de eerste, in de tweede en in de derde plaats in diepe, breede, degelijke studie moet bestaan.

Het is thans voor hen de tijd om te verzamelen, later volgt die om uit te geven. Naarmate ze hier meer vergaderen, zullen ze later meer kunnen uitdeelen. En zoo bekwamelijk toegerust als menschen Gods, zullen ze later voor Kerk en Staat en Maatschappij tot een rijken zegen kunnen zijn.

Met groote belangstelling en onverdeelde aandacht werd naar dit uitnemende woord geluisterd, dat op zoo waardige wijze den toon inzette voor den nieuwen cursus.

Het aantal studenten, dat zich thans reeds bij den Rector liet inschrijven bedraagt 24, waarvan 11 voor de Theologie, 6 voor de Rechten, 4 voor de Letteren en 3 voor de Medicijnen.

Het zal wel nimmer zijn voorgekomen, uitgezonderd bij Universiteitsstichting, dat in een klein land als het onze in één week vier professoren in de Theologie werden benoemd. De Generale Synode onzer Gereformeerde Kerken ging voor, waar ze aan de Theologische School een tweetal hoogleeraren benoemde, voor de Exegese van het Oude Testament Dr. J. Ridderbos en voor de Ambtelijke vakken Dr. B. Wielenga. En de Vrije Universiteit, wier benoemingen reeds zoo lang met spanning waren tegemoet gezien, volgde twee dagen later, evenzeer met een tweetal, Dr. F. W. Grosheide voor de Exegese van het Nieuwe Testament en Dr. P. A. E. Sillevis Smitt voor de Ambtelijke vakken. Aan deze nieuwe benoemde hoogleeraren bieden wij onzen hartelijken gelukwensch en we hopen, dat ze vrijmoedigheid mogen vinden het hun aangeboden ambt te aanvaarden.

Voor de Vrije Universiteit verheugt het ons van harte, dat de vacature, die door het overlijden van Prof. Biesterveld ontstond, op zoo waardige wijze zal vervuld worden. Dat de vakken door hem onderwezen thans over twee katheders verdeeld worden, zal wel geen verwondering baren. De Theologische faculteit zag door het sterven van Prof. Biesterveld en het emeritaat van Prof. Rutgers het aantal harer hoogleeraren slinken van zes tot vier. Maar ook dit viertal kon niet eens voor vol gerekend worden, waar twee hoogleeraren in de Theologie tegelijk dienst deden in de Litterarische faculteit en daaraan een niet gering deel van hun tijd en kracht moesten wijden. Gevolg daarvan was natuurlijk, dat sommige hoogleeraren met het geven van te veel colleges belast waren, en daardoor geen tijd genoeg overhielden om zich voldoende aan hun wetenschappelijken arbeid te geven.

Versterking der Theologische faculteit was dus wel dringend noodig, gelijk ook een vergelijking met de Theologische faculteiten aan de Rijksuniversiteiten kan aantoonen. De Theologische faculteit te Leiden telt 6 hoogleeraren, waarbij nog twee kerkelijke hoogleeraren komen, zoodat het geheele aantal 8 bedraagt. Te Utrecht en te Groningen bedraagt het geheele aantal, de kerkelijk professoren er bij gerekend, zes. Maar te Utrecht vraagt men voortdurend om uitbreiding van het aantal hoogleeraren in de Theologie en te Groningen is het aantal studenten in de Theologie niet hooger dan aan de Vrije Universiteit. Bij de hooge eischen, die de wetenschap in onze dagen stelt en de enorme uitbreiding der stof is een zestal hoogleeraren in de Theologie eer te weinig dan te veel. We verblijden ons daarom, dat de Vrije Universiteit weer het zestal volledig zal zien. De splitsing van de Nieuw Testamentische Exegese en van de Ambtelijke vakken, die gemeenschappelijk aan wijlen Prof. Biesterveld waren opgedragen, was dan ook dringend noodig. De exegese van het Nieuwe Testament eischt een geheele persoon en de Ambtelijke vakken hebben in onze dagen, vooral met het oog op de Uit- en inwendige zending een zoodanige beteekenis gekregen, dat ook voor hen wel een afzonderlijke katheder noodig is. Ook de keuze van de personen die de Vrije Universiteit deed, schijnt ons voortreffelijk. Dr. Grosheide heeft thans reeds op het gebied der Nieuwe Testamentische exegese een uitnemenden naam verworven en Dr. Sillevis Smitt is wel de meest aangewezen persoon om de a.s. Dienaren des Woords voor hun ambtelijk werk te vormen.

En evenzeer als we ons verblijden in deze keuze der Vrije Universiteit, achten we de benoeming door de Generale Synode uitgebracht een zeer gelukkige. Op zich zelf betreuren we natuurlijk, dat het opleidingsvraagstuk nog niet rijp is voor oplossing en daardoor bij onze beperkte financieele kracht het in standhouden van twee scholen voor de Theologie noodig is. Het was daarom wel te begrijpen, dat èn in de Pers en uit den boezem der Kerken zelf stemmen opgingen, of thans niet het oogenblik gekomen was, nu èn Amsterdam èn Kampen nieuwe hoogleeraren noodig had, tot een saamsmelting van beide scholen te komen. Maar we gelooven, dat de Generale Synode toch wijs heeft gedaan met aan deze roepstemmen thans geen gehoor te geven.

Op de Synode te Zwolle is het duidelijk genoeg gebleken, dat de tijd van oplossing van dit netelig vraagstuk nog niet rijp is. Alle pogingen om langs den weg van een compromis beide scholen saam te voegen, zijn dusver ijdel gebleken. Ze bevredigden noch de voorstanders eener Universitaire opleiding, noch degenen, die voor de kerkelijke opleiding ijveren. Het eenig resultaat van deze pogingen, hoe goed bedoeld ze ook waren, was, dat allerlei bitterheid ontstond en de Synode ten slotte toch niet doortasten dorst. Het schijnt ons daarom metterdaad wijs en verstandig, dat van zulke pogingen voorloopig worde afgezien. Indien de Generale Synode thans een oplossing van dit vraagstuk geforceerd had, zou dit waarschijnlijk tot een breuke in onze Kerken hebben geleid. En nog afgezien van de vraag, of de eenheid van opleiding tot zulk een prijs mocht gekocht worden, verbiedt ons ook de trouw aan het in 1892 aangegane akkoord, om tegen den zin van een groot deel der Kerken de Theologische School op te heffen.

Maar waar de Theologische School te Kampen de School *onzer Kerken* is, daar behoort de Generale Synode haar ook zoo goed mogelijk te verzorgen en aan haar mannen te benoemen, van wie ze vertrouwt, dat ze wetenschappelijk hoog staan, dat ze geschikt zijn voor het onderwijs en dat de invloed, die van hen uitgaat, den vrede der Kerken bevorderen zal. De Synode heeft tot tweemaal toe bij haar benoemingen blijk gegeven, dat ze metterdaad mannen zocht, die aan deze eischen beantwoorden. Reeds haar eerste keuze was zeer gelukkig. Dr. Aalders had door zijn voortreffelijk proefschrift blijk gegeven met bijzondere gaven voor de Oud-Testamentische exegese te zijn toegerust en Dr. de Moor zou voor de Ambtelijke vakken een uitnemend docent geweest zijn. Dat beide gemeend hebben voor deze benoeming te moeten bedanken, was ook ons een teleurstelling. De motieven, die hen daartoe geleid hebben, zijn niet publiek meegedeeld; alleen schijnt uit het schrijven van Dr. Aalders aan de Synode, dat zijn hoofdbezwaar een conscientiebezwaar was, te moeten worden afgeleid, dat hij principieele bezwaren had om aan de Theologische School te dienen. Vermoedelijk zal bij beide leerlingen der Vrije Universiteit naast andere motieven wel de gedachte den doorslag hebben gegeven, dat zij, die beslist voorstanders waren van de universitaire opleiding, het uiterst moeilijk vonden op te treden aan een kerkelijke kweekschool, waarvan de voorstanders een beginsel zijn toegedaan, dat lijnrecht tegenover het beginsel der Vrije Universiteit staat. Indien deze onderstelling juist is, en we meenen hiervoor genoegzamen grond te hebben, dan spreekt uit het niet aanvaarden van deze op zichzelf zoo eervolle benoeming een daad van karakter en trouw aan het door hen beleden beginsel, waarvoor hun wel openlijk lof mag worden toegebracht.

Maar hoezeer we uit dat oogpunt hun daad hoogelijk waardeeren, toch hopen we, dat de thans door de Generale Synode benoemde hoogleeraren vrijmoedigheid mogen vinden om de benoeming te aanvaarden. We ontveinzen ons niet, dat de positie van een man van wetenschap, die voor zich zelf uit principieele overtuiging aan de Universitaire opleiding de voorkeur geeft, uiterst moeilijk is, wanneer hij geroepen wordt aan een kerkelijke kweekschool zijn krachten te wijden. Indien de aanvaarding van zulk een professoraat dan ook noodzakelijk medebracht, dat men voortaan met hart en ziel moest gaan ijveren voor het *beginsel*, dat de kerkelijke opleiding de eenig juiste is, dan zou het zeker ondenkbaar wezen, dat een voorstander der Universitaire studie zulk een benoeming aanvaardde. Maar dit is niet zoo. De Theologische School te Kampen is niet de school voor een bepaalde groep of partij in onze Kerken, maar ze is de School van *al onze Kerken*. Nu heeft de Synode te Zwolle klaar en duidelijk uitgesproken, dat er geen sprake van was, dat het zoogenaamde „beginsel van de eigen opleiding" door onze Kerken als een geloofsbeginsel of dogma werd beschouwd, waarmede ieder moest instemmen. En de jongste Generale Synode, die tot tweemaal toe mannen tot hoogleeraar koos, wier sympathie voor de Vrije Universiteit bij niemand onbekend was, heeft daarmede ook practisch getoond, dat ze alleen vroeg welke mannen wetenschappelijk en practisch 't meest geschikt waren, maar niet naar hun kerkelijke herkomst of naar het standpunt, dat ze in het opleidingsvraagstuk innamen.

Het is daarom, dat we hopen, dat de thans benoemden aan de roepstem der Synode gevolg zullen geven. Beide mannen zijn ongetwijfeld mannen van uitnemenden aanleg en met rijke gaven toegerust. Al heeft Dr. Ridderbos zich dusver op het gebied der Oud-Testamentische exegese niet bewogen, aan specialiteiten op dit gebied zijn we, helaas, zeer arm en bij gebrek aan zulk een specialiteit was het dus wel te verklaren dat de Synode haar keuze bepaalde op een man, die niet alleen door zijn proefschrift van goeden wetenschappelijken aanleg blijk gaf, maar die ook door zijn studie over het Koninkrijk der hemelen toonde een uitnemend exegeet te zijn. En in Dr. Wielenga deed de Synode een niet minder voortreffelijke keuze; Amsterdam zal noode in hem een harer beste kanselredenaars missen en zijn studiën over de Liturgiek hebben getoond, hoe uitnemend hij ook op dit gebied werken kan.

Waar de gedeeldheid van opleiding een gebrek is, dat we voorshands zullen moeten dragen, is het wel van belang, dat de tegenstelling tusschen Universiteit en School niet verscherpt worde, maar tusschen beide een verhouding van sympathie en waardeering besta. En de komst van de thans benoemden zou daaraan ongetwijfeld bevorderlijk wezen.

Het schrijven van Ds. Wijers, dat we een vorig maal op zijn verzoek plaatsten, bevat zeker geen geringe bezwaren tegen het besluit, dat de Kerkeraad van Amsterdam op advies van de Indische broeders nam om tot een aanvankelijke institueering van de Kerk te Djocja te komen. Gelijk men zich herinneren zal besloot de Kerkeraad te Amsterdam de gemeente van Gelooviger, die dank zij den arbeid der Zending allengs te Djocja ontstaan was, tot zekere institueering te brengen. Deze Kerk reeds thans geheel vrij en zelfstandig zich te laten institueeren met een eigen kerkeraad, die geheel autonoom zou optreden, scheen om verschillende redenen nog minder gewenscht. De broeders in Indië, die de gemeente van Djocja het meest van nabij kennen en met haar toestand het best op de hoogte zijn, achtten haar daarvoor nog niet rijp genoeg. Toch wilde men een poging wagen, om de gemeente reeds tot eenige meerdere zelfstandigheid te brengen en als overgangsmaatregel, totdat deze gemeente tot geheelen wasdom gekomen zal zijn, werd daarom op advies der Indische broeders besloten, dat te Djocja enkele ouderlingen en diakenen zouden gekozen worden, die voorloopig een college zouden vormen om te doen wat des Kerkeraads is, maar die in gewichtige zaken toch van den Kerkeraad te Amsterdam nog afhankelijk zouden zijn.

Ds. Wijers nu oordeelt niet alleen, dat deze weg practisch de ontwikkeling der gemeente tot zelfstandigheid juist belemmeren zal, maar hij meent, dat de Kerkeraad van Amsterdam door dit besluit lijnrecht in strijd is gekomen met de grondbeginselen van het Gereformeerde Kerkrecht en zichzelf een hierarchische macht over deze Kerk in Indië aanmatigt, die haar niet toekomt.

Nu denken we er geen oogenblik aan Ds. Wijers het recht te ontzeggen deze kerkrechterlijke bezwaren publiek te maken. Een heilig huisje, waaraan niet getornd mag worden, is de zaak der Zending niet. De Zending in Indië staat voor uiterst moeilijke vraagstukken, waarvan de oplossing zeker niet gemakkelijk te geven is. En wie meent, dat degenen, die in de Zending geroepen zijn leiding te geven, op een dwaalspoor zich bevinden, heeft niet alleen het recht, maar ook de roeping daartegen te waarschuwen. Zelfs willen we onzen hooggeachten broeder het niet al te euvel duiden, dat hij wat hard van leer trok. Ds. Wijers is een man van warm temperament, die niet gewoon is zijn woorden op een goudschaaltje te wegen en liever met sterk sprekende kleuren schildert om meer effect te bereiken dan dat zijn kracht zou schuilen in fijne nuanceering van tinten. Wanneer zulk een warmbloedig gestel onder de tropische hitte tot kookpunt geraakt, loopt ult de pen wel eens een woord, dat bij kalmer nadenken beter achterwege ware gelaten. We gelooven dan ook, dat èn de broeders in Indie èn de Kerkeraad van Amsterdam zich deze beschuldigingen niet al te sterk zullen aantrekken en meer op de goede bedoeling van den schrijver dan op de scherpheid van zijn uitdrukking zullen letten.

Wat nu de vraag betreft, of de Kerk te Djocja thans reeds rijp zou zijn voor een geheel zelfstandige institueering, is het zeker niet gemakkelijk hierover in Nederland een juist oordeel te vellen. Men vergete toch niet, dat het hier niet de vraag geldt, of een gemeente van Europeanen, die uit Holland in Indië zich gevestigd hebben, tot zelfstandige institueering kan komen, maar dat het gaat om een Kerk, die door den dienst der Zending is ontstaan en die voor een groot deel uit bekeerde Javanen bestaat, die van het heidendom zijn overgegaan tot het Christendom. Zeker vindt men te Djocja ook tal van Europeesche Christenen, die zich bij deze Kerk zouden aansluiten, maar het eigenlijke karakter van deze Kerk zou toch een geheel andere wezen dan in Batavia en Soerabaya, waar de Europeesche Christenen de macht in handen hebben. Het doel moet te Djocja wezen om een Javaansche Kerk als vrucht der zending te institueeren. Nu heeft de droeve ervaring van een vroegere periode wel geleerd, hoe uiterst voorzichtig men moet wezen om deze door de Zending ontstane gemeenten niet te spoedig tot zelfstandigheid te brengen. Er is een tijd geweest, dat men veel te haastig in deze inlandsche gemeenten kerkeraden liet optreden; dat men deze kerkeraden zelfs classicale en synodale vergaderingen houden liet en zoo den schijn in het leven riep, alsof er een rijk ontwikkeld kerkelijk leven ontstaan was. Niet alleen dat achteraf bleek, dat alle werkelijkheid hieraan ontbrak, maar deze te vroeg mondig verklaarde gemeenten werden daardoor zelfs aan zeer ernstige gevaren bloot gesteld. Onze zending heeft met de Sadrach-geschiedenis duur genoeg leergeld betaald. Het is daarom volkomen te begrijpen, dat men voor een da capo van deze droeve historie bevreesd, de Javaansche gemeente te Djocja niet eerder mondig wil verklaren, voordat men de zekerheid heeft verkregen, dat zij innerlijk tot geestelijke rijpheid is gekomen en tegen gevaar van verleiding door Indische dwaalgeesten bestand is. In hoe verre dit nu reeds het geval is in Djocja kan alleen beoordeeld worden door de broeders, die van nabij met deze gemeente bekend zijn en op hun oordeel hebben de Kerken in Nederland af te gaan. Ze kunnen dit ook met te meer vrijmoedigheid doen, waar in Djocja zelf niet maar één missionnair Dienaar werkt, doch aan de Opleidingsschool en het Petronellahospitaal verschillende mannen verbonden zijn, die volkomen bevoegd zijn hierover een oordeel uit te spreken.

Naar het oordeel nu van deze mannen, die te Djocja zelf werkzaam zijn, is de tijd voor een geheel zelfstandige Institueering der Javaansche Kerk aldaar nog niet rijp. Toch willen ze ook nu reeds medewerken om deze gemeente tot meerdere zelfstandigheid op te voeden en daarom is hun voorstel, dat er een overgangstoestand worde gevormd. Zooals een vader begint met zijn kind eerst geheel onder zijn macht te houden, maar naarmate het kind ouder wordt, het eenige zelfstandige rechten gaat geven om het voor te bereiden voor zijn volkomen mondigheid, zoo wil men ook te Djocja doen. Er zullen naast den missionnairen Dienaar des Woords enkele ambtsdragers gekozen worden, die reeds eenigermate als raad der Kerk zullen optreden, maar zoo dat de Kerkeraad der zendende Kerk, die dusver over deze gemeente toezicht had, nog de eigenlijke leiding in handen zal houden. Dit alles is natuurlijk niet bedoeld als *blijvende* maatregel, maar als overgangsmaatregel, om tot de volledige zelfstandigheid van deze Javaansche Kerk te komen. Dat in dezen buitengewonen toestand, waarvan we in ons geregeld kerkelijk leven nauwelijks een voorstelling kunnen vormen, ook buitengewone maatregelen genomen moeten worden, die niet in elk opzicht kloppen op de gewone regelen van ons Kerkrecht, spreekt vanzelf. Hierin schuilt dan ook de fout van Ds. Wijers, dat hij dezen overgangstoestand, die van zelf exceptioneele verhoudingen met zich medebrengt, toetsen gaat aan de gewone regelen van het Kerkrecht. Al de bezwaren door hem ingebracht zouden dan ook volkomen juist zijn, wanneer de Kerkeraad